

УДК 35.072.21

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

А. О. Касич, О. І. Авраменко, В. І. Шара

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39600, Україна. E-mail:

helena.job@mail.ru

Однією з причин кризи 2008 року став провал існуючої фінансової системи. У роботі проаналізовано стан фінансової системи України. Так як місцеві бюджети є основою соціально-економічного розвитку регіонів, проблематику досліджено на прикладі Полтавської області. Статистичні дані свідчать, що кошти місцевих бюджетів недостатньо використовуються як джерела інвестування у Полтавській області. Бюджетно-податкова реформа 2010–2011 років призвела до змін у системі регулювання функціонування місцевих бюджетів. Однак не всі зміни у системі оподаткування та розподілу надходжень мали позитивний фіскальний ефект. Ефективним механізмом поповнення місцевих бюджетів є реформування їх структури, а саме – переведення земельного податку до складу місцевих, удосконалення податку на нерухомість фізичних осіб і введення податку на майно юридичних осіб. З урахуванням зарубіжного досвіду розроблено модель поповнення місцевих бюджетів держави за рахунок податкових надходжень від майнових податків.

Ключові слова: фінансова система, податки, інвестиції, регіон, місцеві бюджети.

ПУТИ РЕФОРМИРОВАНИЯ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

А. А. Касич, Е. И. Авраменко, В. И. Шарая

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского
ул. Первомайская, 20, г. Кременчуг, 39600, Украина.

E-mail: helena.job@mail.ru

Одной из причин кризиса 2008 года стал провал существующей финансовой системы. В работе проанализировано состояние финансовой системы Украины. Так как местные бюджеты являются основой социально-экономического развития регионов, проблематика исследована на примере Полтавской области. Статистические данные свидетельствуют, что средства местных бюджетов недостаточно используются в качестве источников инвестирования в Полтавской области. Бюджетно-налоговая реформа 2010–2011 годов привела к изменениям в системе регулирования функционирования местных бюджетов. Однако не все изменения в системе налогообложения и распределения поступлений имели положительный фискальный эффект. Эффективным механизмом пополнения местных бюджетов является реформирование их структуры, а именно, перевод земельного налога в состав местных, совершенствование налога на недвижимость физических лиц и введение налога на имущество юридических лиц. С учетом зарубежного опыта разработана модель пополнения местных бюджетов государства за счет налоговых поступлений от имущественных налогов.

Ключевые слова: финансовая система, налоги, инвестиции, регион, местные бюджеты.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Криза 2008 р. вплинула на всі сфери світової економіки, її наслідки відчутні й сьогодні, у тому числі в Україні. Як відзначають економісти, однією з причин кризи став провал існуючої фінансової системи. Світовий фінансовий ринок пропонує моделі фінансової системи, які забезпечують ефективне формування і використання фінансових ресурсів держави.

Провідними ланками в структурі фінансової системи України є бюджет держави (він є основним інструментом розподілу і перерозподілу створеного в країні ВВП, найбільш ефективним способом впливу на виробництво та соціальні процеси в країні) і фінанси підприємств усіх форм власності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснити модернізацію економіки, зайняти провідні позиції у світовій економіці неможливо без сильної фінансової системи. Питання важливості місцевих податків як складової фінансової системи держави досліджують такі вчені, як Дьяконова І.І. [2], Сивульська Н.М. [3], Опарін В.М. [4], Демків О.І. [5], Джаферова Л.Р. [6], Слабкий О.Д. [7], Ларіна С.Є. [8] та ін. Проте жоден із них не порушував питання структурної перебудови надходжень до місцевих бюджетів саме за рахунок майнового оподаткування.

Мета роботи – розробка моделі поповнення такої складової фінансової системи як місцеві бюджети держави за рахунок податкових надходжень від майнових податків з урахуванням зарубіжного досвіду.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Одним із показників стану фінансової системи в Україні у післякризовий період є внутрішній валовий продукт (ВВП). У всіх країнах Центральної та Східної Європи у 2009 р. спостерігалось падіння ВВП, насамперед, у колишніх соціалістичних країнах Балтії, таких як Латвія, Литва, Естонія, де цей показник зменшився відповідно на 13,1, 11,0 і 10,3 % відповідно, а безробіття у цих країнах зросло відповідно на 15,7, 13,8 і 11,3 %. В Україні падіння ВВП склало у 2009 р. 14,0 %, а рівень безробіття зріс на 12,4 % [9].

Так як місцеві бюджети є основою соціально-економічного розвитку регіонів, дослідимо проблематику на прикладі Полтавської області.

За даними прогнозу поліноміального тренду п'ятого ступеня можна припустити, що за збереження існуючих умов валовий регіональний продукт у регіоні в наступні три роки буде скорочуватись (рис. 1).

Статистичні дані свідчать, що кошти місцевих бюджетів недостатньо використовуються в якості джерел інвестування у Полтавській області. Визначимо залежність обсягу ВРП від надходжень до місцевих бюджетів (рис. 2).

Однією з умов досягнення рівноважного ВРП є державні видатки. Основним джерелом бюджетних державних видатків є податкові надходження [11]. На рис. 2,а представлено рівноважний ВРП. Існування протиріччя інтересів центральної та місцевих влад щодо розподілу податкових надходжень

призводить до того, що рівновага між обсягами податкових надходжень до державного бюджету та обсягами надходжень до місцевих бюджетів зміщується вниз (лінія В1) (рис. 2,б).

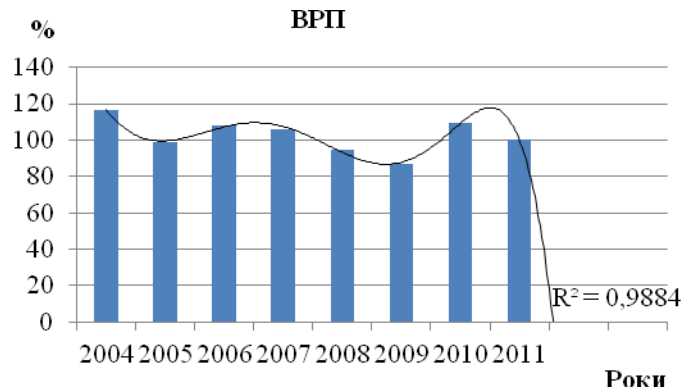

Рисунок 1 – Динаміка та прогноз ВРП Полтавської області [10]

З рис. 2,в бачимо, що зменшення податкових надходжень до місцевих бюджетів негативно впливає на ВРП, що призводить до скорочення рівноважного ВРП (лінія С1). Таким чином, можна зробити висновок про залежність ВРП від обсягів надходжень місцевих податків.

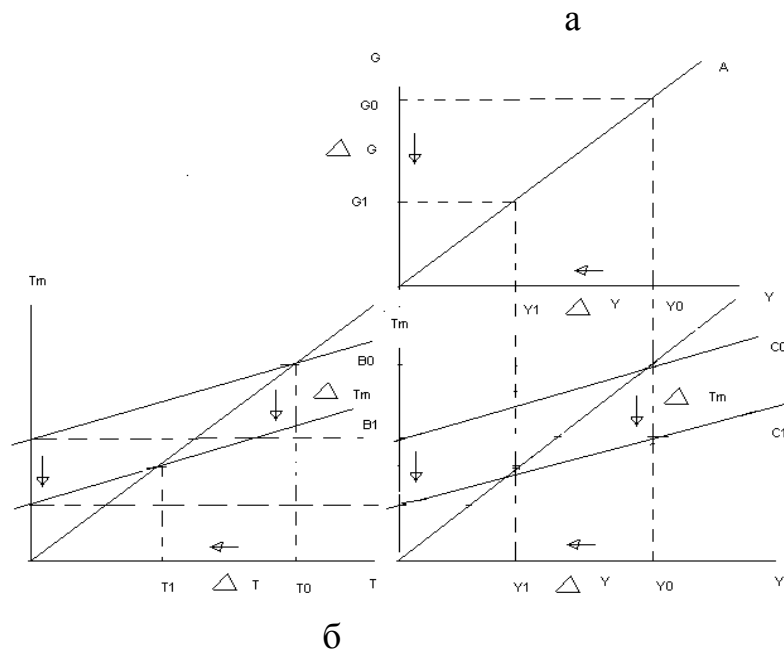

Рисунок 2 – Залежність обсягу ВРП від надходжень до місцевих бюджетів:

G – державні видатки;

Y – валовий регіональний продукт; Tm – податкові надходження до місцевих бюджетів; T – податкові надходження до державного бюджету; А – рівноважний ВРП; В – рівновага між податковими надходженнями до місцевих та державного бюджету; С – рівновага між податковими надходженнями до місцевих бюджетів і ВРП

За даними табл. 1 побудуємо модель статистичного зв'язку ВРП і джерел інвестиційних ресурсів. Дослідження проведемо за допомогою пакета прикладних програм для розв'язку економетричних задач STATGRAPHICS Plus. Побудована модель має вигляд:

$$Y = -8388,22 - 62,2668X_1 + 119,876X_2 + 9,20372X_3 + 6,80774X_4 - 111,331X_5 - 7,89118X_6.$$

Таблиця 1 – ВРП і джерела інвестиційних ресурсів
Полтавської обл. (млн грн) [10]

Показник	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ВРП, У	13983	18099	22179	28355	34118	33629	44291
Кошти держбюджету, X1	49	41	71	236	99	35	53
Кошти місцевих бюджетів, X2	88	71	109	196	288	122	104
Власні кошти підприємств, X3	2321	2870	3157	4329	5993	6180	5841
Кредити банків, X4	190	391	926	1176	1371	734	644
Кошти іноземних інвесторів, X5	57	57	92	144	396	265	93
Інші джерела, X6	182	279	405	491	793	355	542

Параметри моделі свідчать, що при збільшенні обсягу інвестицій за рахунок коштів місцевих бюджетів на 1 млн. грн. відбудеться збільшення обсягу ВРП на 119, 876 млн. грн; за рахунок власних коштів підприємств – на 9,20372 млн. грн; за рахунок кредитів банків – на 6, 80774 млн. грн. Ці дані свідчать про пріоритетність впливу коштів місцевих бюджетів на збільшення обсягів ВРП. Взаємовідносини змінних, зафіксовані в моделі, є статистично значимими на 100 % довірчому рівні. Середня абсолютна похибка, яка є середньою величиною залишків, складає 0, стандартна похибка також дорівнює 0. Тому рівняння є статистично значущим, отже модель можна використовувати для прогнозування нових спостережень.

Наступним етапом дослідження буде визначення шляхів ефективного поповнення місцевих бюджетів. Ефективним механізмом поповнення місцевих

бюджетів є реформування їх структури, а саме переведення земельного податку до складу місцевих, удосконалення податку на нерухомість фізичних осіб та введення податку на майно юридичних осіб, так як «податки ресурсно-майнової групи є найпоширенішими у розвинених західних країнах і становлять вагомую частину фінансової основи доходів бюджетів усіх рівнів» [12].

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачено, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних джерел та загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Здійснені окремі кроки щодо зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів і забезпечення збалансованого розвитку територій. Передусім змін зазнав механізм розподілу податкових надходжень до бюджетів різних рівнів:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, віднесено винятково до джерел доходів бюджетів місцевого самоврядування – міст, селищ, сіл та їх об'єднань;

- передано весь обсяг надходжень від плати за землю до бюджетів місцевого самоврядування, що сприятиме зміцненню фінансової основи місцевого самоврядування в Україні [1].

Бюджетно-податкова реформа 2010–2011 років привела до змін у системі регулювання функціонування місцевих бюджетів. Ухвалення нової редакції Бюджетного кодексу та Податкового кодексу, окремих постанов Міністерства України та проекту бюджету–2012 сприяють наданню місцевому самоврядуванню реального фінансового змісту та зміцнюють підґрунтя для ефективного виконання органами місцевого самоврядування функцій на рівні регіонів. Однак не всі зміни у системі оподаткування та розподілу надходжень мали позитивний фіскальний ефект. Загроза настання другої хвилі світової фінансово-економічної кризи ставить нові виклики перед системою бюджетно-фінансового регулювання регіонального розвитку, що вимагає її періодичного коригування [13].

У першому півріччі 2011 р. функціонування сфери бюджету у більшості регіонів України характеризувалося низкою позитивних тенденцій. У всіх 26 регіонах приріст доходів місцевих бюджетів перевищував відповідний показник попереднього року. Єдиним регіоном, у якому було зафіксовано зменшення доходів місцевих бюджетів (без трансфертів), є м. Київ (доходи зменшились на 28,5 % проти зростання на 2,5 % за підсумками I півріччя 2010 р.).

Тенденції щодо нарощення доходів місцевих бюджетів не в останню чергу були спричинені бюджетно-податковою реформою 2010–2011 рр., результативність якої, водночас, не можна оцінювати однозначно. В Україні і досі залишились невирішеними системні проблеми, які супроводжують реформування бюджетно-податкової сфери і які вирішальним чином впливають на стабільний регіональний розвиток, у тому числі: зменшення фіскального потенціалу місцевих податків та зборів, неповне використання потенціалів оподаткування.

Введення у дію Податкового кодексу у 2011р. призвело до зменшення

надходжень в місцеві бюджети. Із 2 податків та 12 зборів було виключено економічно недоцільні і замінено їх: передано загальнодержавний податок до переліку місцевих – єдиний податок, введено податок на нерухоме майно; збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір. У бюджетів місцевого самоврядування було забрано такі вагомні джерела надходжень, як податок з реклами та ринковий збір, що складала до 90 % у структурі місцевих податків та зборів.

Отже, реформа системи бюджетно-податкового регулювання 2010–2011 рр. має недоліки у сферах зміцнення бюджетів місцевого самоврядування, збільшення фіскального потенціалу регіонів і зменшення їх бюджетної залежності від держави.

Державна підтримка вже не є чинником, що зумовлює розвиток національного господарства України. Таким чином, акцент щодо його фінансування зміщується у бік використання коштів місцевих бюджетів. Делегування більшості завдань для виконання місцевим радам вимагає збільшення їх фінансування.

Одним з основних напрямів бюджетної політики України на 2013 рік є розширення фінансової бази місцевих органів влади [12]. Місцеві бюджети виступають головним інструментом реалізації регіональної політики та важливим інструментом макроекономічного регулювання. Побудова системи місцевих фінансів має запобігати спробам центрального уряду зменшити фіскальне навантаження на державний бюджет, пересуваючи видаткові зобов'язання на нижчі рівні управління. Подальше реформування бюджетно-податкового регулювання регіонального розвитку, реформування системи формування місцевих бюджетів полягає у збільшенні частки і обсягу власних надходжень місцевих бюджетів, мобілізації джерел надходжень і використання економічно вигідних, оновлених способів оподаткування.

Серед власних доходів місцевих бюджетів, які визначені джерелом фінансування самоврядних повноважень місцевих рад, самим значним за обсягом (понад 38 % від загального обсягу) є плата за землю [14]. Частка плати за землю в доходах місцевих бюджетів Полтавської області постійно зростає. Останнім часом у структурі плати за землю динамічно зростає обсяг орендної плати (на противагу земельного податку) і відповідно його частка. Очікується, що у зв'язку з уведенням ринку землі стане вигідніше орендувати, а не купувати землю, що повинно призвести до ще більшого зростання обсягів орендної плати і відповідно – плати за землю [13]. Уваги заслуговує досвід формування місцевих бюджетів у Польщі, кошти з якого спрямовуються для інвестування потреб розвитку сільського господарства. Одним з джерел формування місцевих бюджетів (гміни) в цій країні є повні збори з земельного податку. У Польщі сільськогосподарський податок належить до місцевих податків [15]. Земельний податок Росії є основним джерелом доходів місцевих бюджетів.

Прикладом зростання податкових надходжень до місцевих бюджетів за рахунок податку на майно організацій можуть бути податкові системи Росії та Білорусії. Так, податок на майно організацій відноситься до регіональних податків і є стабільним джерелом доходів бюджетів Російської Федерації.

З 1 січня 2013 р. в Україні введено в дію податок на нерухомість. Він є місцевим податком, успішно застосовується приблизно в 130 країнах світу і приносить істотну частину доходів у місцеві бюджети. Згідно ст. 265 ПКУ «Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки» базою оподаткування є житлова площа об'єкта житлової нерухомості. Проте Україні доцільно запозичити досвід інших країн під час реформування своєї системи оподаткування, аби не повторювати допущених ними помилок [16]. Основою для обчислення бази податку частіше за все виступає ринкова вартість об'єктів, які оподатковуються, що стимулює їх найбільш раціональне економічне використання.

Наприклад, у штаті Каліфорнія податок на нерухомість становить 1,25 % на рік від ціни купленого нерухомого майна, а сплачується двома рівними платежами один раз на півроку. Розмір щорічного податку на володіння нерухомістю в Сполучених Штатах Америки, у різних адміністративних округах може істотно відрізнятись і становить 1-2 % від продажної ціни на рік. У Франції податок на багатство (ISF - *impôt sur la fortune*) щорічно стягується в тому випадку, якщо чиста вартість оподатковуваного нерухомого майна дорівнює або перевищує 1 300 000 €. В Англії податок на нерухомість розраховується від загальної вартості покупки. У Швеції розмір податкової ставки становить 1,7 % від оціночної вартості об'єкту (останній закон про податок на нерухомість визначає як 3/4 від ціни на вільному ринку). Власники нерухомості у Фінляндії платять щорічний муніципальний податок на нерухомість, виходячи з оподаткованої вартості нерухомості, яка визначається місцевою владою і, як правило, становить близько 70 % від ринкової вартості об'єкта нерухомості за попередній рік. У Швейцарії податок на нерухомість становить 0,15–0,6 % від оціночної (податкової) вартості об'єкта залежно від кантону. Щорічно власники нерухомості в Болгарії сплачують податок на нерухоме майно, розмір якого залежить, в основному, від податкової оціночної вартості даної нерухомості і від її місця розташування (район, поверх, функція). Податок на нерухомість (*Impuesto Sobre Bienes Inmuebles*) в Іспанії стягується на підставі кадастрової оцінки (адміністративна оцінка, яка зазвичай нижче ринкової вартості, іноді істотно) за ставкою, яка встановлюється муніципалітетом на рівні 0,4–1,1 % від кадастру залежно від регіону. Податок на нерухомість в Італії становить близько 0,4 % від вартості будинку, хоча підсумкова цифра буде встановлюватися окремо для кожного конкретного випадку і залежить багато в чому від статусу території, де розташовано об'єкт. Базова федеральна ставка щорічного податку на нерухомість (*Grundsteuer*) у Німеччині – 0,35 % від оціночної вартості

(Einheitswert) об'єкта. Однак існує муніципальний коефіцієнт, і в підсумку власники платять від 0,98 до 2,84 % від оціночної вартості нерухомості на рік.

Аналіз зарубіжного досвіду дає змогу вести мову про недосконалість практичного використання податку на нерухомість в Україні. При нарахуванні податку необхідно враховувати: місце розташування об'єкта нерухомості, його вік; призначення (дачний будинок чи для постійного проживання); вартість; соціальний статус платника податку.

ВИСНОВКИ. Таким чином, за даними дослідження, реформування структури місцевих бюджетів повинно здійснюватись у напрямку удосконалення існуючої податкової системи, а саме:

- переведення земельного податку до складу місцевих;
- удосконалення податку на нерухомість фізичних осіб;
- введення податку на майно юридичних осіб.

Вони є ефективним механізмом поповнення місцевих бюджетів, так як майнові податки прямо пов'язані з об'єктом оподаткування і вважаються більш справедливими по відношенню до платника, ніж непрямі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Парфенюк Ю.В. Сутність фінансової системи України та її структура // Науковий вісник: збірник науково-технічних праць. – Львів: УкрДЛТУ, 2005. – Вип. 15.2 – С. 197–202.

2. Д'яконова І.І. Бюджетний дефіцит і його регулювання у перехідній економіці України: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / І.І. Д'яконова; Укр. акад. банк. справи. – Суми, 2000. – 18 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uabs.edu.ua/images/stories/sc_autoref/2000/2000_04_ken.pdf

3. Сивульська Н.М. Виконання місцевих бюджетів України: дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Київський національний економічний ун-т. – К., 2004. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dissertation.com.ua/node/654147>.

4. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): дис. ... д-ра екон. наук: 08.04.01 / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К., 2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://disser.com.ua/content/224067.html>.

5. Демків О.І. Активізація бюджетної політики у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів (на прикладі Львівської області): дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01 / НАН України; Інститут регіональних досліджень. – Л., 2006. – 229 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://disser.com.ua/content/239585.html>.

6. Джаферова Л.Р. Бюджетний механізм формування та використання фінансових ресурсів регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Л.Р. Джаферова; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. – Донецьк, 2009. – 20 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/en/catalog/view/45/47/6714.html>.

7. Слабкий О.Д. Социальный механизм налогообложения и критерии его

эффективности в российском обществе в условиях рыночных отношений: автореф. ... дис. канд. социол. наук: 22.00.03 / Слабкий Олег Дмитриевич; Финансовая акад. при Правительстве РФ. – Москва, 2009. – 21 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://discollection.ru/article/04082009_slabkij_oleg_dmitrievich_88089.

8. Ларина С.Е. Теория, методология и направления бюджетной децентрализации: автореф. ... дис. докт. экономических наук : 08.00.10, 08.00.01 / Ларина Светлана Евгеньевна; Рос. акад. гос. службы при Президенте РФ. – Москва, 2010. – 37 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dslib.net/finansy/teoriya-metodologiya-i-napravleniya-bjudzhetnoj-decentralizacii.html>.

9. Шот А., Малолепши П. Макроекономічні чинники антикризової політики і досвід Польщі // Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 26 “Ефективність державного управління”. – С. 382–387.

10. Статистичний щорічник Полтавщини [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.poltavastat.gov.ua>.

11. Тарасевич В.М. Економічна теорія. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 779 с.

12. Блонська В.І. Майнове оподаткування як елемент податкових систем в економіках добробуту // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 122–129.

13. Зміни бюджетно-податкового регулювання регіонального розвитку: перші підсумки. Аналітична записка: [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.niss.gov.ua/articles/647/http://finpl.gov.ua/vikonannya/vudatku/vukonanyyavidatki>.

14. Стефанюк І.Б. Взаємовідносини державного і місцевих бюджетів України у 2010 р. // Регіональна економіка. – 2011. – № 2. – С. 103–114.

15. Орлатий М.К., Могильний О.М., Ксенофонов М.М., Татусяк С.П. Досвід управління розвитком сільських територій у Польщі // Статистика України. – 2007. – № 1. – С. 84–90.

16. Луцик А.І., Дмитрів В.І. Податок на нерухомість – тест на демократичність // Інноваційна економіка. – 2009. – № 13. – С. 130–135.

WAYS TO REFORM LOCAL BUDGETS

A. Kasich, O. Avramenko, V. Shara

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University
vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine.

E-mail: helena.job@mail.ru

One of the reasons of crisis of 2008 was the failure of the existing financial system. The paper analyzes the state of the financial system of Ukraine. Issues investigated for the example of the Poltava region because local budgets are the basis of socio-economic development of the regions. Statistics show that local budget funds are not sufficiently used as a source of investments in the Poltava region. Fiscal reform 2010-2011 led to changes in the regulation system of the functioning of local budgets.

However, not all changes in the system of taxation and revenue allocation has had a positive fiscal effect. Effective mechanism for the replenishment of local budgets is to reform their structure, namely the transfer of a land tax in the local, improvement of the tax on property of physical persons and the introduction of property tax of legal persons. With regard to foreign experience developed a model of the local budget replenishment of the state tax revenue from property taxes.

Key words: the financial system, taxes, investments, region, local budgets.

REFERENCES

1. Parfenyuk, Y.V. (2005), «The essence of Ukraine's financial system and its structure», Scientific Bulletin. Ukrainian state forestry University, no.15.2, pp.197–202, Ukraine.
2. Diaconova, I.I. (2000), «Budget deficit and its regulation in the transitional economy of Ukraine», Thesis abstract for Cand. Sc., (Economy.), 08.04.01, Ukrainian Academy of banking, Sumy, Ukraine.
3. Sivulska, N.M. (2004), «Execution of local budgets of Ukraine», Thesis abstract for Cand.Sc., (Economy.), 08.04.01, Kyiv national economic University, Kyiv, Ukraine.
4. Oparin, V.M. (2006), «The financial system of Ukraine (theoretical and methodological aspects)», Thesis abstract for Cand.Sc., (Economy.), 08.04.01, Kyiv national economic University, Kyiv, Ukraine.
5. Demkiv, O.I. (2006), «Activation of fiscal policy in ensuring socio-economic development of regions (on the example of Lviv region)», Thesis abstract for Cand.Sc., (Economy.), 08.04.01, The Institute of regional studies, Lviv, Ukraine.
6. Jaferova, L.R. (2009), «Budgetary mechanism of formation and use of financial resources in the region», Thesis abstract for Cand.Sc., (Economy.), 08.00.08, national University of Economics and trade, Donetsk, Ukraine.
7. Slabky, O.D. (2009), «A social mechanism of taxation and критерії its effectiveness in the Russian society in the conditions of market relations», Thesis abstract for Cand.Sc., (Economy.), 22.00.03, Financial Academy under the Government of the Russian Federation, Moscow, Russia.
8. Larina, S.E. (2010), «Theory, methodology and directions of fiscal decentralization», Thesis abstract for Cand.Sc., (Economy.), 08.00.10, Russian Academy of state service under the President of the Russian Federation, Moscow, Russia.
9. Shot, A. and Malolepshi, P. (2011), «Macroeconomic factors anti-crisis policy and the experience of Poland», *Collection of scientific works, The effectiveness of state management*, no. 26, pp.382–387, Ukraine.
10. Statistical Yearbook of Poltava: available at: www.poltavastat.gov.ua.
11. Tarasevich, V.M. (2006). *Economic theory*. Kyiv, Centre of educational literature. 779 p., Ukraine.

12. Blonska, V.I. (2009), «Property taxation as an element of the tax systems in the economies of welfare», *Scientific Bulletin of the National Forestry Engineering University of Ukraine*, no.19.4, pp.122–129, Ukraine.

13. Changes in the fiscal management of regional development: first results. Analytical note, available at: www.niss.gov.ua/articles/647.

14. Stefanyuk, I.B. (2011), «Relations between state and local budgets of Ukraine in 2010», *Regional economy*, no. 2, pp. 103–114, Ukraine.

15. Orlaty, M.K., Mogilny, O.M., Csenofontov, M.M., and Tatusiak, S.P. (2007), «Experience in management of development of rural areas in Poland», *Statistics of Ukraine*, no.1, pp.84–90, Ukraine.

16. Luzik, A.I. and Dmitriv, V.I. (2009), «Real estate tax – a test for democracy», *Innovative economy*, no.13, pp.130–135, Ukraine.

Стаття надійшла 27.08.2013.